

3. Proměny v dlouhodobém charakteru vývoje hospodářského cyklu

- Změny v průběhu hospodářského cyklu jsou charakterizovány pomocí údajů o jeho délce a rozměru výkyvů**

Analýzy posledních čtyř dekad ukázaly, že amplituda produkčních mezer má ve většině vyspělých zemí tendenci se snižovat. Snížení amplitudy je převážně výsledkem větší stability domácí poptávky. Na snížení výkyvů ekonomické aktivity mělo největší vliv snížení cykličnosti vývoje spotřeby domácností, v menší míře pak soukromých investic a zásob. Příspěvek obchodu k vytváření produkční mezery byl ve většině období a u většiny zemí negativní. Zahraniční obchod tudíž brzdil výkyvy hospodářského cyklu. Pro většinu zemí je charakteristické, že příspěvek spotřeby vlády k ekonomické fluktuaci je malý a v čase relativně stabilní.

Tab. č. 1 Příspěvky k utváření produkčních mezer – eurozóna

	Variabilita produkčních mezer	Příspěvek domácí poptávky	Příspěvek čistého vývozu
1961 – 1970	2,1	3,1	-0,9
1971 – 1980	2,8	4,5	-1,7
1981 – 1990	0,9	1,5	-0,6
1991 – 2000	1,0	2,0	-1,0

Pramen: Ongoing changes in the business cycles. OECD, ECO/WKP (2002).

- Divergence mezi hospodářskými cykly jednotlivých zemí se snížila**

Při prohloubení ekonomické integrace bylo možno očekávat, že povede k větší podobnosti hospodářských cyklů jak co do hloubky, tak i trvání. K měření stupně divergence ekonomického cyklu byla použita odchylka produkčních mezer mezi jednotlivými zeměmi. Tato by se rovnala nule v případě, že by ve všech fázích hospodářského cyklu bylo dosaženo stejné periodicity a amplitudy ve všech zemích. Vycházeje z tohoto pojetí, snížila se od 90. let divergence hospodářského cyklu mezi zeměmi EU.

- Posuny ekonomických struktur a technologické změny snižují cykličnost výstupu**

Zatímco ekonomický vývoj v 60. letech byl charakterizován stálou dynamikou ekonomického růstu a relativní stabilitou makroekonomické politiky, 70. léta se stala dekadou větších výkyvů v ekonomické aktivitě, ovlivněných zejména výskytem dvou ropných krizí. Změny v režimech měnové politiky vyspělých zemí v 80. letech byly hlavním faktorem, který přispěl ke zmenšení produkčních mezer. Pozitivní příspěvek měly též posuny směrem k ekonomice s vyšším podílem služeb, rostoucí rolí veřejného sektoru a lepší management zásob. K růstu potenciálního produktu v 90. letech přispěly v nemalé míře elementy nové ekonomiky.

- Proměny role zásob v cyklickém vývoji**

Role zásob v utváření hospodářského cyklu se v průběhu času mění. V historickém pohledu se zásoby vyznačovaly silným vlivem na cyklus i přesto, že měly nízký podíl na HDP. Data ukazují, že zásoby byly a jsou vysoce procyklickým elementem s destabilizujícím vlivem na hospodářský cyklus. Podle empirických studií byla mezera zásob v posledních dekadách podstatně snížena. K hlavním příčinám patřilo zlepšení kontrolních mechanismů, širší použití metody prodeje „just in time“ a zvýšené využití informačních technologií. Toto snížení podílu zásob na HDP snižuje prostor pro cyklický vývoj u zásob v rozměru, který byl obvyklý v minulosti.

- Zahraniční obchod sehrává stále důležitější roli při vytváření polštáře, jež tlumí fluktuace**

Z hlediska posuzování dlouhodobých tendencí vývoje hospodářského cyklu je zajímavou otázkou, zda se zahraniční obchod stává více či méně významný při tlumení výkyvů v domácí poptávce. Analýzy průměrných hodnot ze zemí EU ukázaly, že obchod v posledních dekadách přispíval ke stabilizaci výstupu. V jednotlivých zemích EU se však prosadila diferenciace. Např. v Německu a Rakousku vývoj ZO v poslední dekádě měl destabilizační účinky, zatímco v Itálii a Španělsku vzrostl stabilizační efekt.